

د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - په سنتو د عمل کولو وجوب او ورخه د انکار کونکو کفر لیکنه: عبد العزیز بن عبد الله بن باز رحمة الله بسم الله الرحمن الرحيم سرپزه الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، والصلوة والسلام على عبده ورسوله نبينا محمد؛ المرسل رحمة للعالمين، وعلى آله وأصحابه الذين حملوا كتاب ربهم سبحانه وسنته نبيهم -صلی الله علیه وسلم- إلى من بعدهم، بغاية الأمانة والإتقان، والحفظ التام للمعاني والألفاظ - رضي الله عنهم وأرضاهم - وجعلنا من أتباعهم بإحسان. وجة على العباد أجمعين أما بعد : پخوانیو او او سنیو علماؤ پدی اتفاق کری دی چی د احکامو د اثبات او د الله تعالی په سپیخلي کتاب کی -چی باطل ورته نه له مخکی او نه له شاراتگ کولی شي - د حلالو او حرامو د بیانولو - لپاره بنستیز اصول د الله تعالی کتاب، بیا د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - سنت؛ هغه څوک چی له خواهشاتو خبری نه کوي، مګر هغه څه وايی چی وحی ورته کېږي، بیا د امت اجماع ده، او عالمان په نورو اصولو کي اختلاف لري چی تر ټولو مهم یې قیاس دی، جمهور علماء پدی نظر دی چی قیاس کله معتبر شرطونه پوره کري بیا حجت دی، پدی اصولو دلیلونه له شمېر نه وتلي دی او لدی نه زیات او مشهور دی چی دلته یې یادونه وشي. د احکامو د اثبات لپاره معتبر اصول لومړی اصل: د الله تعالی - محبوب- کتاب. لومړی اصل: د الله تعالی معزز کتاب دی او یقینا چی زمونبو درب وینا د هغه له کتاب څخه په څو ځایونو کي د دی کتاب په پیروي او د حدودو سره یې له ودریدلو او پري د منګولو لګولو پر وجوب دلالت کوي. الله تعالی فرمایلی دی: (وَهَذَا كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرَحَّمُونَ) او دا کتاب دی چی مونبو نازل کری دی، نو تاسو د ده پیروي وکړئ او پرهیزکاره شئ، د دی لپاره چی پر تاسو رحم وکړئ شي. او الله تعالی فرمایلی: (قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يَبِينُ لَكُمْ كَثِيرًا مِمَّا كُنْتُمْ تُخْفَونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبْلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلْمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ) (اى اهل کتابو! یقینا تاسو ته زمونب رسول راغلی دی

چي تاسو ته پر هغه څيزونه بيانوي چي تاسو به له كتابه پتول او له پرو څخه تپريوي، يقيناً تاسو ته د الله له جانبه رنا او روښانه كتاب راغلي دي). او الله تعالى فرمایلی دي: (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لِكِتَابٍ عَزِيزٌ لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدِيهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ) (بسکه هغه کسان چي په ذکر (قرآن) سره کافران شوي دي، کله چي (دا ذکر) دوى ته راغي، په دي حال کي چي يقيناً دغه (ذکر) خامخا پر قوي کتاب دي، باطل ده ته نه د ده له مخي نه راتلى شي او نه د ده له شانه، د پر حکمت والا، بنه ستايل شوي (الله) له جانبه رالپول شوي دي). او الله تعالى فرمایلی دي: (وَأَوْحَى إِلَيْهِ هَذَا الْقُرْآنُ لِأَنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ) (او ما ته دا قرآن وحي شوي دي، د دي لپاره چي په دي (قرآن) سره زه تاسو ووبروم او هغه څوک چي دا ورته رسی). او الله تعالى فرمایلی دي: (هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلَيُنذَرُوا بِهِ) (دا (قرآن) د خلقو لپاره پیغام دي او د دي لپاره چي په ده سره خلق خبردار کړي شي). او په دي مفهوم کي آيتونه پر دي، او صحيح احاديث د رسول الله -صلی الله علیہ وسلم- څخه راغلي دي چي موبن ته له قرآن څخه په پیروي کولو او پري منکولو لکولو امر کوي، دا را په ګوته کوي چي چا پري منکولي ولکولي هغه پر سمه لار دي او چا چي پرپينود هغه لار ورکه کړي ده. - د دي دلایلو له جملې څخه یو دا دي چي له رسول الله -صلی الله علیہ وسلم- څخه ثابت دي چي هغه په حجة الوداع کي په خطبه کي وفرمايل: (إِنِّي تاركٌ فِيْكُمْ مَا لَنْ تَضَلُّوا إِنْ اعْتَصَمْتُمْ بِهِ كِتَابَ اللَّهِ) (زه په تاسو کي داسي یو څه پرپيندونکي یم که چپته مو پري منکولي خبني کړي نو هيڅکله به ګمراه نه شئ؛ هغه د الله کتاب دي) مسلم په خپل صحيح کي روایت کړي دي او همدا رنګه په صحيح مسلم کي له زید بن أرقم - رضي الله عنه - څخه روایت دي چي پیغمبر - صلی الله علیہ وسلم - فرمایلی دي: «إِنِّي تاركٌ فِيْكُمْ ثِقْلَيْنِ أَوَّلَهُمَا كِتَابُ اللَّهِ فِيهِ الْهُدَى وَالثُّورَ فَخُذُوا بِكِتَابِ اللَّهِ وَتَمَسَّكُوا بِهِ» «زه په تاسو کي دوه درانده څبزونه پرپيندونکي یم چي لومړي یې د الله کتاب دي، په هغه کي هدایت او رنا ده، نو د الله کتاب واخلي او منکولي پري

خښي کړئ» نو د الله -تعالي- په کتاب يې تینګار وکړ او - خلک يې -
ورته و هڅول، بیا يې و فرمایل: «وَأَهْلُ بَيْتِي أَذْكُرْكُمُ اللهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي
أَذْكُرْكُمُ اللهُ فِي أَهْلِ بَيْتِي» «او زما کورنۍ؛ الله دریادوم زما د کورنۍ په
اړه، الله دریادوم زما د کورنۍ په اړه» او په یو بل لفظ کې يې د قرآن په
اړه و فرمایل: (هغه د الله رسی ده، چا چې ونیوله هغه په هدایت دی او
چا چې پربنوده هغه په ګمراهی دی). او په دی معنا حديثونه ډیر دی او
د صحابه کرامو او له هفوی نه وروسته د علم او ايمان د خاوندانو سره
پدې خبره اتفاق دی چې د الله پر کتاب منکولي خبنول، پري فیصلی
کول، او د رسول الله -صلی الله علیه وسلم- له سنت سره ورته پريکړي
وروبل واجب دي، پدې اړه دليلونه دومره زيات دي چې بسنہ کوي او
له زياتو راولو يې په همدي اندازه بسنہ کېږي. دویم اصل: هغه چې له
رسول الله -صلی الله علیه وسلم- صحابه کرامو او له هفوی وروسته د
علم او ايمان له خاوندانو صحيح ثابت دي او له درې گونو اصولو څخه
دویم يې هغه دی چې اجماع پري شوي ده؛ د رسول الله -صلی الله علیه
وسلم -، د هغه له صحابه کرامو او له هفوی نه وروسته د علم او ايمان
له خاوندانو څخه صحيح ثابت شوي - سنت - دی، هفوی پدې بنسټيز
اصل ايمان لري، د شاهد په حیث کاروي او امت ته يې ورزده کوي،
دوی په دی اړه پېر کتابونه ليکلي او د اصول فقهی او مصطلح په
کتابونو کې يې بيان کړي دي، د دی خبرې بې شمېره ثبوتنه دي، حکه
دا هغه څه دي چې د الله تعالی په سپېڅلي کتاب کې د هغه په اطاعت او
پیروی امر شوی دی او پدې - امر - سره د هغه وخت خلک او له هفوی
وروسته ټول مخاطب دي، حکه چې هغه د ټولو لپاره د الله رسول دي،
او حکه چې دوی ته د قیامت تر ورځي پوري د هغه په اطاعت او پیروی
امر شوی دی او حکه چې هغه - صلی الله علیه وسلم - د الله تعالی د
کتاب مفسر، په خپلو ویناواو، ګړنو او تقریراتو سره يې د اجمال
بيانوونکی دي، او که دا سنت نه واي نو مسلمانانو به د لمونځونو
رکعتونه، طریقه او هغه څه چې پر دوی باندې پکي واجب دي نه
پېژندل، او نه به د روژې، زکات، حج، جهاد، امر بالمعروف او نهی عن

المنكر د حکمونو په تفصیل پوهیدل او د نه به د معاملاتو، محرماتو، او هغه حدودو او جزاکانو د احکامو په تفصیل پوهیدل چي الله تعالى - د محرماتو د تر سره کولو - په پایله کي واجب کري دي، د دي دليلونو له جملې څخه هغه چي د الله تعالى په کتاب کي په آل عمران سورت کي راغلي دي د الله تعالى دا وينا ده: (وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) (او د الله او د رسول اطاعت کوي، لپاره د دي چي پر تاسو رحم وکري شي) او په النساء سورت کي د الله تعالى دا وينا: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَئِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) (اي هفو کسانو چي ايمان يي راوري دي! د الله خبره منئ او د رسول خبره منئ او د خپلو د امر د خاوندانو، نو که چېري تاسو په خپلو کي د څه شي په باره کي هم نزاع (جګړه او اختلاف) وکړي، نو هغه (شي) الله او د هغه رسول ته وګرځوي که چېري تاسو په الله او په ورخ د اختر ايمان لري، دا (کار) پېر غوره دي او د انجام په لحظه پېر بنه دي) همدا رنګه الله تعالى په النساء سورت کي فرمایلي دي: (مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِظًا) (چا چي د رسول اطاعت وکړ، نو یقینا هغه د الله اطاعت وکړ او څوک چي (له اطاعت نه) وګرځېده، نو ته مونږه پر هفوی باندي څارونکي (نګهبان) نه يي لپولی) او دا څنګه شونې ده چي پېروي يي وشي او خلک د الله کتاب او د هغه د رسول سنت ته راجع کړاي شي پداسي حال کي چي نه پري استدلال کيري او نه خوندي ساتل شوي دي، که چېرته داسي وي نو الله تعالى به خپل بنده گان داسي یو څه ته راجع کري وي چې هيڅ شتون نه لري چي - دا ادعا او ګمان - تر ټولو لوی باطل او په الله تعالى تر ټولو لوی کفر کول او بدکمانې ده. او الله -تعالي- په النحل سورت کي فرمایلي دي: (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نَزَّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) (او مونږ تا ته ذکر (وحی) نازل کري دي، د دي لپاره چي ته خلکو ته هغه څه پنه واضحه کري چي دوى ته نازل کري شوي دي او د دي لپاره چي دوى پنه فکر وکړي) او همدا رنګه پدي کي الله تعالى

فرمایلی: (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ) (او مونږ په تا باندي کتاب نه دی نازل کړی مګر د دی لپاره چې ته دوى ته هغه (کار) بنه واضحه کړي چې دوى په هغه کې اختلاف کوي او د هغه قوم د هدایت او رحمت لپاره (مو نازل کړي دی) چې ايمان لري) نو څنګه کیداишې چې الله تعالى خپل رسول - صلی الله عليه وسلم - ته داسي یو څه ور تر غاري کړي چې نازل شوی کتاب ورته بيان کړي پداسي حال کې چې سنت یې نه وي، او یا پري استدلال نه کېږي؟ بیلکه یې د النور په سورت کې د الله تعالى دا وینا ده: (قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِمَا حُمْلَةٌ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) (ته دوى ته ووايده: تاسو د الله اطاعت وکړئ او د رسول اطاعت وکړئ، نو که دوى مخ واړوي، نو بېشکه همدا خبره ده چې په دغه (رسول) باندي هغه (د تبلیغ) بار دی چې پري ایښو دل شوی دی او پر تاسو باندي هغه بار دی چې په تاسو ایښو دل شوی دی او که تاسو د هغه (رسول) اطاعت وکړئ (نو) نېغه لار به ومومن، او د رسول په ذمه نشه مګر پنکاره پېغام رسول). او الله تعالى په همدى سورت کې فرمایلی دي: (وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) (او تاسو لمونځ قایمودی او زکات ادا کوي او د رسول اطاعت کوي، د دی لپاره چې په تاسو رحم وکړۍ شي) او الله تعالى په الأعراف سورت کې فرمایلی دي: (قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيِّ الْأَمِيِّ الَّذِي يُوْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) (ته ووايده: اي خلقو! بېشکه زه ستاسو د ټولو په طرف د هغه الله (رالپیل شوی) رسول یم چې خاص د هغه لپاره د اسمانونو او حمکي بادشاھي ده، نشه هېڅ حق معبد مګر همدى دی، همدغه ژوند ورکوي او مرګ ورکوي، نو تاسو پر الله او د هغه پر رسول ايمان راوړئ چېنبي دی، امي دی، هغه چې پر الله او د هغه پر کلماتو ايمان لري او تاسو د هغه پېروي وکړئ، د دی لپاره چې تاسو هدایت ومومن). او په دی آيتونو کې څرګند دليل دی چې د هغه - عليه

الصلاة والسلام - په پیروی کي هدایت او رحمت دی، او دا څنګه کیدی شي چې د هغه په سنتو عمل و نه شي او یا دا چې ووايی چې هیڅ صحت نه لري او یا پري باور نه شي کېدلی. او الله - تعالى - په النور سورت کي فرمایلی دي: (فَلَيَحْذِرُ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) (نو هغه کسان دی ووبه پیروی چې د هغه (رسول) له حکم نه مخالفت کوي، له دی نه چې دوى ته څه افت ورسپیرو، یا دوى ته پېر دردوونکی عذاب ورسپیرو) او په سوره الحشر کي یې فرمایلی دي: (وَمَا آتَكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا) (او رسول چې تاسو ته څه هم درکري، نو هغه واخلي او له څه نه چې هغه تاسو منع کري، نو تاسو منع شئ). او پدي معنا کي آيتونه پېر دی او تول یې د هغه - عليه الصلاة و السلام - د تابداری په وجوب دلات کوي او د هغه څه په پیروی چې هغه پري راتگ کري دی لکه څرنګه چې د الله - تعالى - له کتاب څخه په پیروی د وجوب او پري منکولو لکولو، د اوامر (منل) او له نواهي (خان ڙغورلو) باندي وبراندي دليلونه تپر شول، چې دا دواړه یو له بل سره تړلي اصلونه دي، چا چې له یو څخه انکار وکړ له بل څخه یي هم انکار کري او دروغ یې ګنلي دي او دا کفر، ګمراهي او د اسلام له دائري څخه - د علم او ايمان د خاوندانو په اجماع سره - وتل دي. له هغه احاديثو څخه چې د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - نه پدي اړه ثابت دي - او له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه متواتر حدیثونه راغلي دي چې د هغه اطاعت یې واجب او نافرمانی یې حرامه کري ده، دا د هغه چا په حق کي هم دي چې د هغه په عصر کي وو او هغوي چې د قیامت تر ورځي پوري رائي، - د دي حدیثونو - له جملې څخه یو هغه دي چې په صحیحینو کي له أبو هریرة - رضي الله عنه - څخه ثابت دي چې رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمایلی دي: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ» «چا چې زما اطاعت وکړ، نو د الله اطاعت یې کري دی او چا چې زما نافرمانی وکړه نو د الله تعالى نافرمانی یې کري ده». او له همده - رضي الله عنه - څخه په صحيح البخاري کي راغلي دي چې رسول الله

-صلی اللہ علیہ وسلم۔ فرمایلی دی: «کلّ امّتی یَدْخُلُونَ الجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَبَى
قَيْلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَنْ يَأْبَى قَالَ مَنْ أَطَاعَنِي دَخَلَ الْجَنَّةَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدَ
أَبَى» «زما تول امتیان جنت ته داخلیزی مگر هغه څوک چی انکار وکړ،
وویل شو ای د الله رسوله، او څوک دی چی انکار کوي، هغه وفرمایل:
چا چې زما اطاعت وکړ جنت ته داخل شو او چا چې زما نافرمانی وکړه
نو هغه انکار وکړ» احمد، ابو داود او حاکم د مقدم بن معدی کرب په
روایت د رسول الله -صلی اللہ علیہ وسلم- څخه روایت کوي چې فرمایلی
یې دی: «أَلَا إِنِّي أَوَتَّيْتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ أَلَا يُوْشِكُ رَجُلٌ شَبْعَانُ عَلَى
أَرِيكَتِهِ يَقُولُ عَلَيْكُمْ بِهَذَا الْقُرْآنِ فَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَلَالٍ فَأَحِلُّوهُ وَمَا وَجَدْتُمْ
فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَحَرِّمُوهُ» «خبردار اوسي چې ماته کتاب او د کتاب په څېر
ورسره راکړل شوی دی، نبودی ده چې یو سېری به (ومومئ) (چې
وضعیت به یې د مالداره بې پروا انسان په څېر وي) په خپل تخت به
ناست وي او وايی به: دا قرآن ټینګ ونیسی، څه مو چې پکی حلال
وموندل حلال یې وکنی او هغه څه مو چې پکی حرام وموندل، حرام یې
وکنی» أبو داود او ابن ماجه په صحیح سند سره له ابن أبي رافع څخه
روایت کوي، هغه له خپل پلار څخه روایت کوي چې رسول الله - صلی
الله علیہ وسلم - فرمایلی دی: «لَا أَلْفَيْنَ أَحَدَكُمْ مُتَكَبِّلًا عَلَى أَرِيكَتِهِ يَأْتِيَهُ
الْأَمْرُ مِنْ أَمْرِي مَمَّا أَمْرَتُ بِهِ أَوْ نَهَيْتُ عَنْهُ فَيَقُولُ لَا نَذْرِي، مَا وَجَدْنَا فِي
كِتَابِ اللَّهِ اتَّبَعْنَاهُ» «هیڅوک ستاسې څخه داسې ونه وینم چې په خپل تخت
یې تکیه وهلي وي او زما له حکمونو څخه ورته یو حکم راشی چې ما
پري امر کړي وي او یا مې ورڅه منع کړي وي، نو ووايی چې نه
پوهیزو، هغه څه مو چې د الله په کتاب کې وموندل پیروي یې کوو» او
له حسن بن جابر څخه روایت دی وايی چې له مقدم بن معدیکرب -
رضی اللہ عنہ - څخه مې اوریدلی دی چې فرمایل یې: حَرَمَ رَسُولُ اللَّهِ
-صلی اللہ علیہ وسلم- يوْمَ خَيْرِ أَشْيَاءٍ ثُمَّ قَالَ «يُوْشِكُ أَحَدُكُمْ أَنْ يُكَذِّبَنِي
وَهُوَ مُتَكَبِّلٌ يُحَدَّثُ بِحَدِيثٍ فَيَقُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كِتَابُ اللَّهِ فَمَا وَجَدْنَا فِيهِ مِنْ
حَلَالٍ اسْتَحْلَلْنَاهُ وَمَا وَجَدْنَا فِيهِ مِنْ حَرَامٍ حَرَمْنَاهُ أَلَا إِنَّ مَا حَرَمَ رَسُولُ اللَّهِ
مِثْلُ مَا حَرَمَ اللَّهُ» رسول الله - صلی اللہ علیہ وسلم - د خیر په ورخ خینې

شيان حرام کېل بيا يي وویل: «کيدى شى چى يو ستاسو مى دروغىن وگنى پداسى حال كى چى په بالبنت به يى تكىه وھلى وي او زما حديث به بيانوي نو وايى به: زمونبىر او ستاسو تر منھ د الله كتاب دى، نو چه مو چى پكى حلال وموندل حلال يى گنو (عمل پرى كوى) او هغه چه مو چى پكى حرام وموندل حرام يى گنو (عمل پرى نه كوى)، نو خبردار اوسي، هغه چه چى رسول الله - صلى الله عليه وسلم - حرام كري دي داسى دى لكه الله چى حرام كري وي» حاكم، ترمذى او ابن ماجه په صحيح اسناد سره روایت كرى دى. او له رسول الله - صلى الله عليه وسلم - چخه متواتر حديثونه راغلى دي چى هغه به په خطبه کي خپلو صحابه کرامو ته سپاربىنته کوله چى حاضر دى غائب خلک خبر كري او ورتە ويل به يى: «ربّ مبلغ أوعى من سامع» "خيني وختونه هغه چوك بنه پوهىزى چى خبر ورتە رسپۇرى د هغه چا په پرتلە چى خبر ورتە رسوي". له دى جملى چخه هغه چه دى چى په صحىحىنۇ کي دى چى رسول الله - صلى الله عليه وسلم - چى كله په حجة الوداع کي د عرفى په ورخ او د قربانى په ورخ خطبه ويله نو خلکو ته يى وفرمایل: «فليبلغ الشاهد الغائب فرب من يبلغه أوعى له ممن سمعه» «حاضر دى غائبو ته ورسوي، حكى بىرى وختونه هغه چاته چى خبر ورسپۇرى بىر بنه پرى پوهىزى د هغه چا په پرتلە چى ورخخە يى اوري» او كه چېرته يى سنت په اورىدونكى او هغه چاته چى رسپۇرى حجت نه وو او كه چېرته تر قيامتە تل پاتى نه وو، نو هيڭكلە به يى ورتە په رسولو امر نه و كرى، نو لدى چخه معلومىزى چى سنت په هغه چا حجت دى چى د رسول الله - صلى الله عليه وسلم - له خولي چخه يى اورىدىلى وي- او په هغه چا چى په صحيح اسناد سره ورتە نقل شوي وي. د رسول الله - صلى الله عليه وسلم- صحابه کرامو د رسول الله - صلى الله عليه وسلم - قولى او فعلى سنتونه حفظ كري وو او له ھانونو وروسته يى تر تابعىنۇ ورسول، بيا تابعىنۇ له ھانونو وروسته نورو ته ورسول، همدا رنگە ثقه علماوو نسل په نسل او پىرى په پىرى رانقل كىل او په كتابونو کي يى راتبول كېل، سم او ناسم يى پكى په گوتە كېل او د دى د پېژندلو لپاره

يې يو لېر قوانين او ضوابط رامنځته کېل چې پرمت يې قوي روایت له
کمزوري څخه پیژنډل کېده او د علماءو کتابونو د سنت کتابونه لکه
صحیحین او داسي نور راونغایل او داسي ساتنه يې ورڅه وکړه لکه
څرنګه چې الله تعالى د خپل کتاب ساتنه له هر ډول لاسوهني او د
فاسقانو له عبیثاتو او د باطل پرستو له تحریف څخه وساته، څرنګه چې
د الله تعالى دا قول پري دلالت کوي: (إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الْذِكْرَ وَإِنَّا لَهُ
لَحَافِظُونَ) (مونږو قران کريم نازل کړي دی او مونږو يې حفاظت په خپله
کوو). او پدي کي شک نشه چې د رسول الله - صلی الله عليه وسلم -
سنت د الله تعالى لخوا نازل شوي وحي ده، نو الله تعالى يې داسي ساتنه
کړي ده لکه څرنګه يې چې د خپل کتاب ساتنه کړي ده، او داسي علماء
يې ورته د نقد په موخه ګمارلي دي چې د باطل پرستو د هر ډول تحریف
او د جاهلانو د هر ډول تاویل مخنیوی يې کوي، او هر هغه څه چې پري
جاهلانو، دروغجنو او ملحدانو پوري کړي دي هغه تري لري کوي، حکمه
چې الله -جل جلاله- د خپل کتاب لپاره تفسیر ګرځولي ده او د اجمالي
حکمونو لپاره يې تفصیل او بیان ګرځولي دی، او نور داسي حکمونه يې
ور اضافه کړي دي چې قرآن کريم کي پري پنکاره دلیل نشه، لکه د
رضاعت حکمونه، د میراث حیني حکمونه او د بنځي او عمه تر منځه
يې په نکاح کي يو ځای کول او یا د بنځي او خاله تر منځه يې او داسي
نور حکمونه چې صحیح سنت پري ثابت دي حال دا چې د الله تعالى په
کتاب کي نشه. او له هغه څه نه چې پدي اړه له صحابه کرامو، تابعینو
او له هغوي نه وروسته له اهل علمو څخه روایت شوي دي، د سنت د
تعظیم او پري د عمل کولو د وجوب په اړه دي... په صحیحینو کي له
أبو هريرة - رضي الله عنه - څخه روایت دی وايي: کله چې رسول الله -
صلی الله عليه وسلم - وفات شو او له عربو څخه مرتد شول هغه څوک
چې مرتد کېدل، ابوبکر صدیق - رضي الله عنه - وفرمایل: قسم په الله
چې له هغه چا سره به وجنگیږم چې د لمانځه او زکات تر منځه توپیر
وکړي، نو عمر - رضي الله عنه - ورته وویل: «څنګه ورسره جنگیږي
حال دا چې رسول الله - صلی الله عليه وسلم - فرمایلی دي: «ما ته

امر شوی دی چي له خلکو سره تر هغه پوري و جنگیرم تر خو چي دوى
(لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) و وايي، کله يي چي وويل نو زما څخه يي خپلي ويني او
څپل مالونه و ساتل مګر په حقه سره» نو أبو بكر صديق و فرمایل: آيا
زکات د الله تعالی له حقوقو څخه ندي، قسم په الله که دوى زما څخه يو
وزگوری - د وزی بچي چي يو کال يي پوره کري وي او په دويم کال
ورداخل شوی وي - منع کري چي دوى به رسول الله - صلی الله علیه
وسلم - ته ورکاوه نو زه به ورسره د منع کولو له امله و جنگیرم. نو
عمر وویل: هغه مهال زه پوه شوم چي الله - تعالی - د ابو بکر سینه
جګري ته پرانیستلی ده نو زه پوه شوم چي هغه حق دی، او صحابه
کرامو - رضي الله عنهم - يي پدی کي پيروي وکړه، نو د مرتدینو سره
تر هغه پوري و جنگيدل تر خو يي اسلام ته راوګرڅول او هغه څوك يي
ووژل چي په مرتد پاتي کېډلو يي اصرار درلود، نو پدی کيسه کي د سنت
په تعظيم او پري د عمل کولو په وجوب ستړ دليل پروت دی، همدا رنګه
يوه نيا (جده) صديق - رضي الله عنه - ته راغله او د خپل میراث په
اړه يي تري پوبننته کوله نو هغه ورته و فرمایل: د الله په کتاب کي ستا
لپاره هیڅ شی نشه، او زه پداسي څه نه پوهیرم چي رسول الله - صلی
الله علیه وسلم - به درته په کوم شي پريکړه کري وي، او زه به له خلکو
څخه - پدی اړه - پوبننته وکړم. بیا هغه - رضي الله عنه - له صحابه
کرامو څخه پوبننته وکړه، نو ځینو يي په وړاندې ګواهي ورکړه چي
رسول الله - صلی الله علیه وسلم - نيا ته (د میراث) شپږمه برخه
ورکړي ده او پدی يي ورته فيصله کري ده، او عمر - رضي الله عنه -
به خپلو مامورينو ته توصيه کوله چي د خلکو تر منځه د الله په کتاب
پريکړه وکړي، که چېرته قضیه د الله په کتاب کي و نه موسي نو د
رسول الله - صلی الله علیه وسلم - په سنت سره دي ترسره کري. او کله
چي خلکو ته د سقط (په بنځي باندې د تيري له امله د ماشوم ضایع
کولو) کي ستونزه پیدا شوه، نو له صحابه کرامو - رضي الله عنهم -
څخه يي پوبننته وکړه، نو محمد بن مسلمة او مغیره بن شعبة - رضي
الله عنهم - يي په وړاندې ګواهي ورکړه چي رسول الله - صلی الله علیه

وسلم - پدي کي د ديت په حيث د يو بنایسته غلام او يا بنایسته وینځی د ورکولو پريکره کري ده، نو ده - رضي الله عنه - هم په همدي پريکره وکړه. او کله چي عثمان - رضي الله عنه - ته د بنځي د عدت په اړه ستونزه پيدا شوه چي آيا د خاوند له مرګ نه وروسته به د خاوند په کور کي عدت تيروي (که نه؟) نو فريعة بنت مالک بن سنان چي د أبو سعيد خور کيږي - رضي الله عنها - ورته خبر ورکړ چي هغې ته رسول الله - صلی الله عليه وسلم - امر وکړ چي د خاوند له مرګ نه وروسته يې په کور کي پاتي شي تر دي چي عدت پاي ته ورسپري، نو هغه - رضي الله عنه - هم همدا ډول پربکره وکړه. همدا رنګه يې د سنت له مخې په ولید بن عقبه باندي د شرابو د څښلو له امله د حد جاري کولو حکم وکړ او کله چي علي - رضي الله عنه - ته خبر ورسيده - چي عثمان - رضي الله عنه - د حج تمنع نه منع کوي، علي - رضي الله عنه - د حج او عمری یوځای احرام وټرلو، او ويي فرمابل: د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - سنت به د هیچا د وينا له امله پري نبودم، او کله چي په ابن عباس - رضي الله عنهم - باندي ځينو خلکو د حج د متعي په اړه د ابوبکر او عمر - رضي الله عنهم - په ويناوو استدلال وکړ چي هغوى حج او عمره سره نه جلا کول يعني په يو احرام کي يې دواړه کول، - او ابن عباس يې تر منځه متعه (له احرام څخه وتل واجب ګنل) نو ابن عباس وفرمايل : نبودي ده چي له آسمان څخه درباندي تېري راوروپري؛ زه وايم: رسول الله - صلی الله عليه وسلم - فرمایلي دي او تاسو وايئ چي ابوبکر او عمر ويلي دي، نو کله چي د ابوبکر او عمر د وينا له امله د سنت په پرېښدلو د سزا ویره شته نو د هغه چا به څه حال وي چي له هغوى بنکته د نورو خلکو د وينا له امله او يا یوازې د خپلي راي او اجتهاد په خاطر يې مخالفت کوي، او کله چي ځينو خلکو د عبد الله بن عمر - رضي الله عنهم - سره د ځينو سنتو په اړه مخالفت وکړ نو عبدالله ورته وویل: آیا مونږ ته د عمر په پیروی امر شوی که د سنت په پیروی باندي؟ او کله چي يو سري عمران به حصين - رضي الله عنهم - ته وویل: مونږ ته د الله له کتاب څخه بیان وکړه پداسي حال کي چي هغه

ورته له سنت څخه بیان کاوه، نو هغه - رضي الله عنه - په غصه شو او یې فرمایل: بیشکه سنت د الله تعالی د کتاب تفسیر دی او که چپرته سنت نه واى نو پدې به نه پوهیدو چې ماسپینین څلور رکعته، مابنام درې رکعته او سهار دوه رکعته دي او د زکات د احکامو په تفصیل به نه پوهیدو او داسې نور احکام چې په سنتو کې یې تفصیل بیان شوی دی، او له صحابه کرامو - رضي الله عنهم - څخه د سنت د تعظیم او پري د عمل کولو په وجوب او له مخالفت څخه یې د ځان ساتني په اړه پېږد زيات آثار راغلي دي، له جملې څخه یې دا هم دي چې عبد الله عمر - رضي الله عنهم - چې کله د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - دا وینا بیانوله: (لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللَّهِ مَسَاجِدَ اللَّهِ). (د الله تعالی بندگاني د الله له جوماتونو څخه مه منع کوي). نو خینو زامنو یې وویل: قسم په الله چې منع به یې کړو، نو عبد الله پري غصه شو او سختي سپکي سپوري یې ورته وویل او وېي فرمایل: زه وايم چې رسول الله ویلی او تاسو وايئ چې په الله قسم دی چې منع به یې کړو. او عبد الله بن المغفل المزنی - رضي الله عنه - چې د پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - له صحابه و څخه دی، کله یې چې یو خپلوان ولید چې تیزې یې ویشتلي نو لدې کار څخه یې منع کړ او ورته یې وویل چې: رسول الله - صلی الله علیه وسلم - له تیزې ورولو څخه منع فرمایلې دي او داسې یې ویلی دی چې - په تیزې ویشتلو - خو نه بنکار کېږي او نه پري دبمن ضربه وینې مګر غابن ماتوي او سترګه ړندوي، نو یو څه وخت وروسته یې بیا ولید چې تیزې یې ویشتلي نو وېي ویل: قسم په الله که هیڅ خبرې درسره وکرم، زه درته وايم چې رسول الله - صلی الله علیه وسلم - له تیزې ویشتلو منع کړي ده او ته یې بیا ولی؟ او بیهقی د جلیل القدر تابعي؛ ایوب السختیاني څخه روایت کړي دی چې هغه فرمایلې دي: (کله چې دی یو سېري ته سنت بیانول او هغه درته وویل چې دا پریزده او له قرآن څخه راته بیان وکړه، نو پوه شه چې دا سېري ګمراه دی)، او اوزاعي - رحمه الله - فرمایلې دي: (سنت د کتاب په اړه قضاؤت کوي؛ مطلق یې مقیدوي یا - یې په اړه - په هغه حکمونو سره (پریکړه کوي) چې په قرآن کي نه

وی ذکر شوي لکه خرنگه چي الله تعالي فرمایلی دی: (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْذُكْرَ
لِتُبَيَّنَ لِلنَّاسِ مَا نَزَّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) (او مونبر تا ته ذکر (وھی)
نازل کېرى دی، د دی لپاره چي ته خلکو ته هغه څه بنه واضحه کېرى
چي دوى ته نازل کېرى شوي دی او د دی لپاره چي دوى بنه فکر
وکری). او وراندی د رسول الله -صلی الله علیه وسلم- وینا تپره شوه
چي: «أَلَا إِنِّي أَوْتَيْتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ» «خبردار اوسي چي ماته قرآن او
په څېر یې یو بل څه راکړل شوي دی» بیهقی له عامر الشعبي - رحمه
الله - څخه روایت کوي چي هغه حینو خلکو ته وویل: (یقینا چي تاسو
لدي امله هلاک شوئ چي آثار مو پريښوو، (له آثارو) څخه یې موخه
صحیح احادیث وو)، همدا رنگه بیهقی له او زاعی څخه روایت کوي چي
هغه - رحمه الله - خپلو حینو ملګرو ته وویل: (کله چي درته د رسول
الله - صلی الله علیه وسلم - څخه یو حدیث ورسید، نو پام کوه چي په بل
څه ونه غږيږي، ځکه چي رسول الله -صلی الله علیه وسلم- د الله -تعالى-
له لوري رسولونکي دی). بیهقی د لوی امام سفيان بن سعید الثوري
-رحمه الله - څخه روایت کېرى دی چي هغه فرمایلی دی: (یقینا تول علم؛
په آثارو پوهه کي دی)، او مالک - رحمه الله - فرمایلی دی: (مو تول -
يا د بل چا خبری لره - ردوونکي یو او یا زمونبر خبره د بل چا لخوارد
کېږي مکر د دی قبر خاوند او د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - قبر
ته یې اشاره وکړه). او ابو حنيفة - رحمه الله - فرمایلی دی: (کله چي
حدیث د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - څخه راغلی وي، نو په سر
او ستړکو مو قبول دی) او شافعی -رحمه الله- فرمایلی دی: (هرکله چي
ما له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه کوم صحیح روایت کړ او یا
یې وانخلم، نو زه تاسو شاهد ګرځوم چي زما عقل تللى دی). او هغه
-رحمه الله - همدا رنگه ویلي دی: (کله مې چي یوه وینا وکړه او پر
خلاف یې د رسول الله -صلی الله علیه وسلم- څخه حدیث وو نو زما وینا
په دیوال وولئ). او امام احمد بن حنبل - رحمه الله - حینو ملګرو ته
وویل: (نه زما تقليد کوه او نه د مالک تقليد کوه او نه د شافعی، او له
هغه ځای څخه اخيستل وکړه چي مونږ تری اخيستل کېرى دی). او هغه -

رحمه الله - همدا رنگه فرمایلی دی: (زه هغو خلکو ته حیران شوم چي د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - خه یی صحیح اسناد پیژنده دی بیا هم د سفیان پسی خی، حال دا چی الله - سبحانه - فرمایلی دی: (فَلَيَحْذِرَ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) [تو هغه کسان دی ووبریپی چی د هغه (رسول) له حکم نه مخالفت کوي، له دی نه چی دوى ته خه افت ورسپی، یا دوى ته پر دردونکی عذاب ورسپی]. فرمایی: آیا پوهیپی چی فتنه خه ده؟ فتنه شرک دی، کیدی شي کله چی د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - خینی وینا رد کری او په زره کی یی یو خه انحراف راشی نو هلاک به شي)، بیهقی له مجاهد بن جبر خه روایت کوي چی هغه د الله تعالی دی وینا په اړه فرمایلی دی: (فَإِنْ تَأَذَّرَ عَنْمٌ فِي شَيْءٍ فَرُدُودٌ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ) [تو که چېږي تاسو په خپلو کی د خه شي په باره کی هم نزاع (جګړه او اختلاف) وکړئ، نو هغه (شي) الله او د هغه رسول ته وګرځوئ] (فرمایی: الله تعالی ته رجوع کول د هغه کتاب ته رجوع کول دی، او رسول ته رجوع کول د هغه سنت ته رجوع کول دی)، بیهقی له زهري - رحمه الله - خه روایت کوي چی هغه فرمایلی دی: (زمونې پخوانیو علماوو به ویل چی د سنتو پیروی کول نجات دی). او موفق الدین ابن قدامه - رحمه الله - په خپل کتاب روضة الناظر کی د حکمونو د اصولو په اړه فرمایلی دی چی: (او له دلایلو خه دویم اصل د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - سنت دی، او د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - وینا حجت دی، حکه چی معجزه د هغه په ربنتینولی، او د الله - تعالی - د هغه په پیروی امر کری او د هغه له مخالفت خه یی خبرداری ورکړی دی). وینا پای ته ورسیده. او حافظ ابن کثیر - رحمه الله - د الله - تعالی - د دی وینا په تفسیر کی فرمایلی دی: (فَلَيَحْذِرَ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) (نو هغه کسان دی ووبریپی چی د هغه (رسول) له حکم نه مخالفت کوي، له دی نه چی دوى ته خه افت ورسپی، یا دوى ته پر دردونکی عذاب ورسپی). (یعنی د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - له امر خه؛ کوم چی د هغه لاره، منهج، طریقه، سنت او

قانون دی، نو وینا او کرني د هغه په وینا او کرنو باندي تلل کېږي، نو کوم چي ورسره موافق وي هغه مدل کېږي او کوم چي ورسره مختلف وي هغه يې په ويونکي مردود دي اگر که ويونکي يې هر څوک وي). لکه څرنګه چي په صحیحینو او نورو کي له رسول الله - صلی الله علیه وسلم - څخه ثابت دي چي هغه فرمایلی دي: «مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لِيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ» "څوک چي یو عمل وکړي چي زموږ حکم پري نه وي، هغه مردود دي" یعنی هغه څوک دي وویرېږي او ځان دي وساتي چي په بنکاره او پته د رسول د شریعت مختلف کوي: (أَنْ تُصِيبُهُمْ فِتْنَةً). چي دوي ته به څه آفت ورسیږي. یعنی د دوي په زیرونو کي به د کفر، نفاق او بدعت څخه وي. (أَوْ يُصِيبُهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ). (يا دوي ته دير دردلونکي عذاب ورسیږي) یعنی په دنيا کي په وژلو، حد پري جاري کېډلو، زنداني کېډلو او داسي نورو سره، لکه څرنګه چي امام احمد روایت کړي دی وايی: مونږ ته عبد الرزاق حديث بياني کړ، هغه وايی: مونږ ته عمر حديث بياني کړ له همام بن منبه څخه چي فرمایلی دي: دا هغه څه دي چي مونږ ته ابو هریره بياني کړي دي چي: رسول الله - صلی الله علیه وسلم - فرمایلی دي: «زما او ستاسو مثال د هغه سري په څې دی چي اور یې بل کړي وي نو کله یې چي شاوخوا روښانه شي پتنګان او دا حیوانات چي په اور کي لویېږي پري راتوی شي نو هغه یې ورڅخه منع کوي خو هغوي پري غالب شي او ځان پکي ورغورخوي، نو همدا زما او ستاسو مثال دي چي زه مو له اور څخه راګرخوم او درته وايم چي له اور څخه - زما لور ته راشئ - خو تاسو راباندي غالب شي او ځان پکي ورغورخوي» دواړو د عبد الرزاق له حديث څخه روایت کړي دي او سیوطی - رحمه الله - په خپله رساله: مفتاح الجنة في الاحتجاج بالسنة کي داسي فرمایلی دي: پوه شئ - الله دي پر تاسو رحم وکړي - څوک چي د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - د حديث له حجیت څخه انکار وکړي - که هغه قولی یا فعلی چي په اصولو کي په پېژندل شوو شرطونو پر ابر وي نو هغه کفر وکړ او د اسلام له دائري څخه ووت او له یهودو او نصاراو سره به راپورته کېږي او یا له هغو کافرو ډلو سره

چي الله يي وغواري. وينا پاي ته ورسيده. او له صحابه کرامو، تابعینو او له هفوی څخه وروسته د اهل علمو څخه د سنتو د تعظيم او پري د عمل کولو او د هغه له مخالفت څخه د ځان ساتلو په اړه دير زيات آثار راغلي دي او زه هيله لرم چي هغه څه چي مونږ له آيتونو، حديثونو او آثارو څخه ياد کړل د حق غوبنتونکي لپاره کافي او قانع کوونکي وي، او مونږ له الله تعالى څخه غواړو چي مونږ او ټولو مسلمانانو ته د هغه کار توفيق راکري چي هغه پري راضي کيري او د هغه د غصب له اسبابو څخه پري ژغورل کېرو او مونږ ټولو ته د هغه مستقيمه لار وبنائي، بيشهه چي هغه اوريدونکي او نبدي دي. وصلی الله وسلم على عبده ورسوله، نبینا محمد وعلى آله وأصحابه وأتباعه بإحسان. عبد العزيز بن عبد الله بن باز - رحمه الله -

رسول الله - صلی الله علیه وسلم - په سنتو د عمل کولو وجوب او ورخخه د انکار کوننکو کفر لیکنه: عبد العزیز بن عبد الله بن باز رحمه الله بسم الله الرحمن الرحيم سربزه الحمد الله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، والصلوة والسلام على عبده ورسوله نبينا محمد، المرسل رحمة للعالمين، وعلى الله وأصحابه الذين حملوا كتاب ربهم سیحانه وسنة نبیهم حصلی الله علیه وسلم - إلى من بعدهم، بغاية الأمانة والإنقان، والحفظ الشامل المعاني والألفاظ - رضی الله عنهم وأرضاهم - وجعلنا من أتباعهم بإحسان. وجحة على العباد أجمعین أما بعد : پخوانیو او اوستنیو علاموو پدی اتفاق کری دی چی د احکامو د اثبات او د الله تعالى په سیپلکی کتاب کی چی باطل ورته نه له مخکی او نه له شارانک کولی شي - د حلالو او حرامو د بیانلو - لپاره بنسیت اصول د الله تعالى کتاب، بیا د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - سنت؛ هげ خوک چی له خواهشتو خبری نه کوی، مگر هげ خه وابی چی وحی ورته کیری، بیا د امت اجماع ده، او عالمان په نورو اصولو کی اختلاف لري چی تر تولو مهم بي قیاس دی، جمهور علماء پدی نظر دی چی قیاس کله معنبر شرطونه پوره کوی بیا حجت دی، پدی اصولو دلیلونه له سمبر نه وتنی دی او لدی نه زیات او مشهور دی چی دلته بی بیانونه وشي. د احکامو د اثبات لپاره معنبر اصول لومری اصل: د الله تعالى - محبوب - کتاب. لومری اصل: د الله تعالى معزز کتاب دی او یقیننا چی زمونر د رب ویناد هغه له کتاب خخه په خو خایانونکی دی کتاب په پیروی او د حدونو سره بی له ودریلو او پری د منکولو لکولو پر وحجب دلالت کوی. الله تعالى فرمایلی دی: (وَهَذَا كَتَابٌ أَنزَلْنَاهُ مُبَارِكٌ فَاتَّبُوهُ وَاتَّقُوا الْعَلَمَنَ تُرْحَمُونَ) او دا کتاب دی چی مونن نازل کری دی، فو تاسو د ده پیروی وکری او پرهیزکاره شي، د دی لپاره جي بر تاسو رحم وکری شي. او الله تعالى فرمایلی: (فَذَجَاءُكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كُثِيرًا مَا كُنْتُ تُخَفَّوْنَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْلُمُونَ عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنْ أَنَّهُ تُورٌ وَكَتَابٌ مُبِينٌ يَهْدِي بِهِ إِلَّا اللَّهُ بِإِلَيْهِ وَهُدُوْبُهُ إِلَى صِرَاطِ إِلَيْهِ مُنَتَّقِيمٍ) ای اهل کتابو! یقیننا تاسو ته زمونر رسول راغلی دی چی تاسو به له کتابه پنول او له دبرو خخه تپرپری، یقیننا تاسو ته د الله له جانبه رنبا او روشنانه کتاب راغلی دی. او الله تعالى فرمایلی دی: (إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالنُّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لِكَتَابٍ غَيْرِ لِرَأْيِهِ الْبَاطِلِ مِنْ بَيْنِ يَدِيهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنَزَّلُ إِلَيْهِ مُنْكَرٌ كَمَنْ كَفَرُوا بِالنُّكْرِ) سره کافران شوي دي، کله چی (دا ذکر) دوی ته راغی، په دی حال کی چی یقینادغه (ذکر) خامخا دبر قوی کتاب دی، باطل ده ته نه ده له مخی نه راتئی شي او نه ده له شا نه، دبیر حکمت والا، بنه ستایل شوي (الله) له جانبه رالپرل شوي دی. او الله تعالى فرمایلی دی: (وَأَوْحَى إِلَيَّهَا الْقُرْآنُ لَا تَنْزَلُكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ) او ما ته دا فرقان وحی شوي دی، د دی لپاره چي په دی (فرقان) سره زه تاسو ووبرو او هげ خوک چي دا ورته رسی. او الله تعالى فرمایلی دی: (هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلَيَنْتَرُوا بِهِ) (دا فرقان) د خلقو لپاره پیغم دی او د دی لپاره جي په ده سره خلق خبردار کري شي. او په دی مفهوم کی آیتونه دبیر دی، او صحیح احادیث در رسول الله - صلی الله علیه وسلم - خخه راغلی دی چی موره ته له قرآن خخه په پیروی کولو او پری منکولو لکولو امر کوی، دا را په گونه کوی چی چا پری منکولو ولکولو هげ پر سمه لار دی او چا چي پرپنود هげ لار ورکه کري ده. - د دی دلایلو له جملی خخه په دا دی چي له رسول الله - صلی الله علیه وسلم - خخه ثابت دی چی هげ په حجه الوداع کي په خطبه کي و فرمایل: (إِنَّ تَارِكَ فِيْكُمْ مَا لَنْ تَضَلُّوا إِنْ اعْتَصَمْتُمْ بِهِ كَتَابَ اللَّهِ) (زه په تاسو کي داسي یو خه پرپنودونکي يم که چبرته مو پری منکولو لکولو امر کوی، دا کتاب دی) مسلم په خپل صحیح کي روایت کری دی او هدا رنگه په صحیح مسلم کي له زید بن ارقم - رضی الله عنه - خخه روایت دی چي پیغمبر - صلی الله علیه وسلم - فرمایلی دی: (إِنِّي تَارِكٌ فِيْكُمْ تِلْقَيْنَ أَوْلَهُمَا كَتَابَ اللَّهِ فِيْهِ الْهُدَى وَالنُّورُ فَخُذُوهُ إِنَّمَا وَتَسَمَّكُوا بِهِ) «زه په تاسو کي دوه درانه خیزونه پرپنودونکي يم چي لومری بي د الله کتاب دی، په هげ کي هدایت او رنداه، فو د الله کتاب واخلي او منکولی پری خنی کري» نو د الله - تعالى - په کتاب بی تپنکار وکر او - خلک بی - ورته وھمول، بیا بی و فرمایل: «وَأَهْلَ بَيْتِيْ أَذْكَرُكُمُ اللَّهُ فِيْ أَهْلِ بَيْتِيْ» او زما کورنى؛ الله دریادوم زما د کورنى په اره، الله دریادوم زما د کورنى په اره او په یو بل لفظ کي بي د قرقان په اره و فرمایل: (هَفَهُ دَالَّهُ رَسِيْ دَهُ، چا چي ونیلوه هげ په هدایت دی او چا چي پرپنود هげ په گمراهی دی) او په دی معنا حديثونه دبیر دی او د صحابه کرامو او له هغونی نه وروسته د علم او ایمان د خاوندانو سره پدی خبره اتفاق دی چی د الله پر کتاب منکولو خشبول، پری فیصلی کول، او د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - له سنت سره ورته پریکری وروول واجب دی، پدی اره دلیلونه دوره زیات دی چی بسنه کوی او له زیاتو راویلو بی په همدي اندازه بسته کیروي. دویم اصل: هげ چي له رسول الله - صلی الله علیه وسلم - صحابه کرامو او له هغونی وروسته د علم او ایمان له خاوندانو صحیح ثابت دی او له دری گونو اصولو خخه دویم بی هげ دی چي اجماع پری شوي ده؛ د رسول الله - صلی الله علیه وسلم - د هげ له صحابه کرامو او له هغونی نه وروسته د علم او ایمان له خاوندانو خخه صحیح ثابت شوي - سنت - دی، هغونی پدی بنسیت اصل ایمان لري، د شاهد په حیث کاروی او امت ته بی ورزده کوی، دوی په دی اره دبر کتابونکه لیکلی او د اصول فقهی او مصطلح په کتابونکه کی بیا بیان کری دی، د دی خبری بی شمبه ثبوتنه دی، خکه دا هげ خه دی چي د الله - تعالى په سیپلکی کتاب کي د هげ په اطاعت او پیروی امر شوي دی او پدی - امر - سره د هげ وخت خلک او له هغونی وروسته قول مخاطب دی، خکه چي هげ د تولو لپاره د الله رسول دی، او خکه چي دوی ته د دیقامت تر و رخی پوری د هげ په اطاعت او پیروی امر شوي دی او خکه چي هげ - صلی الله علیه وسلم - د الله - تعالى دکتاب مفسر، په خلپو ویناولو، کرنو او تقریراتو سره بی د اجمال بیانونکي دی، او که دا سنت نه وای نو مسلمانانو به د ملخونخون رکعتونه، طریقه او هげ خه چي پر دوی باندی پکی واجب دی نه پیژنل، او نه به د روزی، زکات، حج، جهاد، امر بالمعروف او نهی عن المنکر د تر سره کولو - په بایله کی واجب کری دی، د دی دلیلونو له جملی هغه دخودو او جزاکانو د احکامو په تفصیل پوهدیل چي الله - تعالى - د محرومتو د تر سره کولو - (إِنَّ الَّهَ أَوْلَى الْحَمْدِ بِحَمْدِهِ) (چا چي د کتاب کی په آل عمران سورت کی راغلی دی د الله - تعالى دا وینا د: (أَطْبِعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) (او د الله او د رسول اطاعت کوی، لپاره دی چی پر تاسو رحم وکری شي) او په النساء سورت کی د الله - تعالى دا وینا: (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطْبِعُوا اللَّهَ وَأَطْبِعُوا الرَّسُولَ وَأَوْلَى الْأُمْرِ مُنْكَمِ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُوْهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُوْنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا) (ای هغونکي دی ای هغونکي دی راوری دی! د الله خبره منی او در رسول خبره منی او د خلپو د امر د خاوندانو، نو که چبری تاسو په خلپو کي د خه شي په باره کي هم نزاع (چکره او اختلاف) وکری، نو هげ (شی) الله او د هげ رسول ته وکرخو که چبری تاسو په الله او په ورخ د احریت ایمان لري، دا (کار) دبیر غوره دی او د انجام په لحظه دبیر بنه دی همدا رنگه الله - تعالى په النساء سورت کی فرمایلی دی: (مَنْ بَطَعَ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّ فَمَا أَرْسَلْنَاكُمْ عَلَيْهِمْ حَفِظً) (چا چي د رسول اطاعت وکر، نو یقینا هげ د الله اطاعت وکر او خوک چي (له اطاعت نه) وکرخبde، نو ته مونزه پر هغونی باندی خارونکي (نگهبان) نه بی لپرل) او د خنگه شونی ده چي پیروی بی وشی او خلک د الله کتاب او د هげ د رسول سنت ته راجع کرای شي پداسی حال کي چي نه پری استدلال کبری او نه خوندی سائل شوي دی، که چبرته داسی وي نو الله - تعالى په خپل بنده گان داسی یو خه ته راجع کری وي چي هیچ شتون نه لري چي - دا ادعا او گمان - تر تولو لوی باطل او په الله - تعالى تر تولو لوی کفر کول او بدگمانی ده. او الله - تعالى - په النحل سورت کی فرمایلی دی: (وَإِنَّا لَنَا إِلَيْكَ الْذِكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نَزَلَ إِلَيْهِمْ وَأَعْلَمُمْ يَنَقْرَبُونَ) (او مونزه تا دکر (وحی) نازل کری دی، د دی لپاره چي ته هげ شه بنه واضحه کری چي دوی ته نازل کری شوي دی او د دی لپاره چي دوی بنه فکر وکری او همدا رنگه پدی کي الله - تعالى فرمایلی: (وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتَبَيَّنَ لِهِمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدَى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُوْمَنُونَ) (او مونزه په تا باندی کتاب نه دی نازل کری مگر د دی لپاره چي ته دوی ته هげ کي اخلاق کي اخلاق کي او د هげ کي اخلاق کي او د هげ کي اخلاق کي او د هجه قدم د هدایت او رحمت لپاره (مو نازل کری دی) چي ایمان لري) نو خنگه کیدای شي چي الله - تعالى خپل رسول - صلی الله علیه وسلم - ته داسی یو خه ور تر غاري کری چي نازل شوي کتاب

ورته بیان کری پداسی حال کی جی سنت بی نه وی، او یا پری استدلال نه کبری؟ بیلگه بی د النور په سورت کی د الله تعالی دا وینا ده: (فَلَمَّا أَطْبَعُوا الرَّسُولَ قَالَنَّ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حُمِّلْتُمْ وَإِنْ تُطْبِعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ) (ته دوی ته ووایه: تاسو د الله اطاعت وکری او د رسول اطاعت وکری، نو که دوی مخ واروی، نو بیشکه همدا خبره ده چې په دغه (رسول) باندی هغه (د نبلیغ) بار دی چې پری اینسو دل شوی دی او پر تاسو باندی هغه بار دی چې په تاسو اینسو دل شوی دی او که تاسو د هغه (رسول) اطاعت وکری (نو) بیغه لار به ومومنی، او د رسول یه ذمه نشته مگر بتکاره پیغام رسول). او الله تعالى یه همدى سورت کی فرمایلی دی: (أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّوَا الزَّكَاةَ وَأَطْبِعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ) (او تاسو لموخن قابموی او زکات کی فرمایلی دی: (فَلَمَّا آتَيْهَا النَّاسُ إِنَّمَا يَرَوُونَ اللَّهَ كَمِيًّا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْبِبُ وَيُبَيِّثُ فَإِنَّمَا يَرَوُونَ رَسُولَهُ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلَمَاتِهِ وَأَتَيَّهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ) (ته ووایه: ای خلق! بشکه زه ستاسو د توپلو په طرف د همه الله (رالپول شوی) رسول یه چې خاص د هغه لپاره د اسماونو او حمکی باشاهی ده، نشته هیڅ حق معیوب مگر همدى دی، همدګه ژوند ورکوی او مرگ ورکوی، نو تاسو پر الله او د هغه پر رسول ایمان راوري چې تبی دی، امي دی، هغه چې پر الله او د هغه پر کلمتو ایمان لري او تاسو د هغه پیرروي وکری، ددي لپاره چې تاسو هدایت ومومنی). او په دی آیتونو کي خرکند دلیل دی چې د هغه - عليه الصلاة والسلام - په پیرروي کي هدایت او رحمت دی، او دا خنگه کیدی شي چې د هغه په سنتو عمل و نه شي او یا دا چې ووایي چې هیڅ صحت نه لري او پری باور نه شي کبدلي. او الله - تعالى - په النور سورت کی فرمایلی دی: (فَلَيَحْدُثُ الدِّيْنُ يُخَلِّفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصَيِّبُهُمْ فَتَنَّهُ أَوْ يُصَيِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا) (نو هغه کسان دی ووپرپری چې د هغه (رسول) له حکم نه مخالفت کوي، له دی نه چې دوی ته خه افت ورسپري، یا دوی ته پېر دردوونکي عذاب ورسپري) او په سوره الحشر کی بی فرمایلی دی: (وَمَا أَنْتُمُ الْرَّسُولُونَ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَاقْتُلُوهُ) (او رسول چې تاسو ته خه هم درکري، نو هغه واخلي او له خه نه چې هغه تاسو منع کري، نو تاسو منع شئي). او پدی معنا کي آیتونه دیر دی او تول یې د هغه - عليه الصلاة والسلام - د تابعداري په وجوب دلالت کوي او د هغه خه په پیرروي چې هغه پری راتک کري دی لکه خرنګه چې د الله - تعالى - له کتاب خه په پیرروي د وجوب او پری منګولو لکولو، د اوامر (منل) او له نواهیو (خان ژغورلو) باندی وراندی دلیلونه تېر شول، چې دا دواړه یو له بل سره ترلي اصلونه دی، چا چې له یو خه انکار وکړل له بل خه بې هم انکار کري او دروغ بې کنلى دی او دا کفر، کمراهي او د اسلام له دائزري خه - د علم او ایمان د خاوندانو په اجماع سره - وتل دی. له هغه احادیثو خه چې د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - نه پدی اړه ثابت دی - او له رسول الله صلی الله عليه وسلم خه متواتر حدیثونه راغلي دی چې د هغه اطاعت بې واجب او هغه چا په حق کي هم دی چې د هغه په حصر کي وو او هغوي چې د قیامت تر ورځي پوری راخېي - ددي حديثونو - له جملی خه پو هغه دی چې په صحیجنو کي له أبو هریره - رضي الله عنه - خه ثابت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم - فرمایلی دی: «مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ» چا چې زما اطاعت وکر، نو د الله اطاعت بې کري دی او چا چې زما نافرمانۍ وکره نو د الله تعالی نافرمانۍ بې کري ده». او له مده - رضي الله عنه - خه په صحیح البخاري کي راغلي دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم - فرمایلی دی: «كُلُّ أَمْيَتٍ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَنْ أَمْيَتَ فَيُلْيَأُ إِلَيْهِ سَلَامٌ» زما تول امتیان جنت ته داخليږي مگر هغه خوک چې انکار وکر، ووپل شو او چا چې زما نافرمانۍ وکره نو هغه انکار وکر، ابوداود او حاکم د مقدم بن معدی کرب په روایت د رسول الله صلی الله عليه وسلم - خه روایت کوي چې فرمایلی دی: «أَلَا إِنِّي أَوَتَيْتُ الْكِتَابَ وَمِنْهُ مَعَهُ لَا يُوْشِكُ رَجُلٌ شَيْءًا عَلَى أَرِيكَتَهُ يَقُولُ عَلَيْكُمْ هَذَا الْقُرْآنُ مَمَا وَجَدْتُمْ فِيهِ مِنْ حَرَامٍ فَرَمُوْهُ» خيردار اوسي چې ماته کتاب او د کتاب په خبر ورسه راکړل شوی دی، نېړدي ده چې پو سړي به (ومومي) (چې وضعیت به بې د مادراره بې پروا انسان په خبر وي) په خپل تخت به ناست وي او وايې به: د فرقان تینګ ونيسي، خه مو چې پکي حلال وموندل حلال بې وکنې او هغه خه مو چې پکي حرام وموندل، حرام بې وکنې، ابوا داود او ابن ماجه په صحیح سند سره له این ابې رافع خشہ روایت کوي، هغه له خپل پلار خشہ روایت کوي چې رسول الله - صلی الله عليه وسلم - فرمایلی دی: «لَا أَفَغِنَ أَحَدًا كُمْ مُنْكَنًا عَلَى أَرِيكَتَهُ يَأْتِيهِ الْأَمْرُ مِمَّا أَمْرَتُ بِهِ أَوْ تَهْبَطُ عَنْهُ فَيَقُولُ لَا تَدْرِي، مَا وَجَدْنَا فِي كِتَابِ اللَّهِ الْأَيْمَنَةِ» هیڅوک ستاسي خه داسي ونه وینم چې په خپل تخت بې تکيه وهلي او وي او زما له حکمونو خه ورته په حکم راشي چې ما پری امر کري وي او یا مي ورڅه منع کري وي، نو ووايې چې نه پوهیرو، هغه خه مو چې د الله په کتاب کي وموندل پېرروي بې کوو» او له حسن بن جابر خه روایت دی وابي چې له مقدم بن معیدکرب - رضي الله عنه - خه مي اوږيدلې دې چې فرمایلی دې: حرام رسول الله صلی الله عليه وسلم - يوم خیئر الشیاء ثم قال: «یوْشِكَ أَحَدًا كُمْ أَنْ يَكْتَبَنِي وَهُوَ مُنْكِي يُحَكِّثَ بِحَدِيثِي فَيَقُولُ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ كَتَابٌ اللَّهُ فِيهِ مَا حَرَامٌ وَمَا وَجَدْنَا فِي مِنْ حَرَامٍ مَمَّا إِنَّ مَحَرَّمَ رَسُولُ اللَّهِ مثُلُّ مَا حَرَامَ اللَّهُ» رسول الله - صلی الله عليه وسلم - د خپر په ورځ حیئي شیان حرام کول بیا پې وویل: «كیدی شي چې پو ستاسو مي دروغن وکنې پداسی حال کي چې په بالښت به بې تکيه وهلي وي او زما حدیث به بیانوی نو وايې به زمونه او ستاسو تر منځه د الله کتاب دی، نو خه مو چې پکي حلال وموندل حلال بې ګنو (عمل پری کوو) او هغه خه مو چې پکي حرام وموندل حرام بې ګنو (عمل پری نه کوو)، نو خبردار اوسي، هغه خه چې رسول الله - صلی الله عليه وسلم - حرام کري دې داسي دی لکه الله چې حرام کري وي» حاکم، ترمذی او ابن ماجه په صحیح اسناد سره روایت کري دی. او له رسول الله - صلی الله عليه وسلم - خه متواتر حدیثونه راغلي دې چې هغه به په خطبه کي خپل صاحبه کرامو ته سپارښته کوله چې حاضر دی غائب خاک خبر کري او ورته پوی به یې: «رَبِّ مَلَكَوْنَ أَوْعَى مِنْ سَامِعٍ» خیئي وختونه هغه خوک بنه پوهیرو چې خبر ورته رسپري د هغه چا په پرتله چې خبر ورته رسپري. له جملی خه هغه خه دی چې په صحیجنو کي دی چې رسول الله - صلی الله عليه وسلم - چې کله په حجه الوداع کي د عرفې په ورڅ او د قربانې په ورڅ خطبه ويله نو خلکو ته پې وفرمایل: «فَلِيلَغُ الشَّاهِدُ غَائِبٌ فَرَبُّ مِنْ بِلَغَهٖ أَوْعَى لَهُ مِنْ سَمْعِهِ» حاضر دی غائبونه هغه چاته چې خبر ورسپري دې پنه په پری پوهیرو د هغه چا په پرتله چې ورڅه بې اوږيدونکي او هغه چاته چې رسپري حجت نه وو او که چېرته تر قیامته تل پاتني نه وو، نو هیڅکله به بې ورته په رسولو امر نه و کري، نو لدی خه معلوميري چې سنت په هغه چا حجت دې چې د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - له خوکي خه بې اوږيدلې وي. او په هغه چا چې په صحیح اسناد سره ورته نقل شوې وي. د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - صحابه کرامو د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - قولی او فعلی سنتونه حفظ کري وو او له خانونو وروسته پې تر تابعینو ورسول، بیا تابعینو له خانونو وروسته نورو ته ورسول، همدا رنګه نټه علماءو نسل په نسل او پېږي په رانګل کرل او په پېږي رانګل کرل او په پېږي رانګل کرل، سه او ناسې پې پکي په ګونه کول او د دې د پېژندلو لپاره پې لر قوانین او ضوابط رامنځته کول چې پر مت پې قوي روایت له کمزوري خه پېژندل کېد او د علماءو کتابونو د سنت کتابونه لکه صحیجين او داسي نور راونغارول او داسي ساتنه پې ورڅه وکره لکه خرنګه چې د الله تعالی د څېل کتاب ساتنه له مر دول لاسوه هي او د فاسقاونو له عېټاتو او د باطل پرستو له تحریف خه وساته، خرنګه چې د الله تعالی دا قول پری دلالت کوي: (إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الْدُّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ) (مونږ قران کريم نازل کري دی او مونږ پې حفاظت په خپله کوو). او پدی کې شک نشته چې د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - سنت د الله تعالی لخوا نازل شوې وحې ده، نو الله تعالی پې داسي ساتنه کري ده لکه خرنګه چې د خپل کتاب ساتنه کري ده، او داسي علماء پې ورته د ندق په موخه ګمارلي دې چې د باطل پرستو د هر دول تحریف او د جاهلانو د هر دول تاولی ده

مخنیوی بی کوی، او هر هغه څه چې پري جاهلانو، دروغجنو او ملحدانو پوري کري کوي، حکه چي الله -جل جلاله- د خيل كتاب لپاره نفسيير ګرځولي ده او د اجمالي حکمونو لپاره یې تفصيل او بيان ګرځولي دی، او نور داسي حکمونه یې ور اضافه کري دی چي قران بشئ او خاله تر منځه یې او داسي نور حکمونه چې صحيح سنت پري ثابت دي حال دا چې د الله تعالى په کتاب کي نشته. او له هغه څه نه چې بدی اړه له صحابه کرامو، تابعینو او له هغوي نه وروسته له اهل علمو خڅه روایت شوي دي، د سنت د تعظيم او پري د عمل کولو د وجوب په اړه دي... په صحبيينو کي له ابوا هربرة - رضي الله عنه - خڅه روایت دي واي: کله چي رسول الله - صلي الله عليه وسلم - وفات شو او له عربو خڅه مرتد شول هغه څوک چې مرتد کېدل، ابوبکر صديق - رضي الله عنه - زکات تر منځه توپير وکري، نو عمر - رضي الله عنه - ورتنه ووبل: «خنکه ورسه چنگنکيری حال دا چې رسول الله - صلي الله عليه وسلم - فرمایل دي: «ما ته امر شوی دی چې له خلکو سره تر هغه پوري وچنگنکيرم تر څو چې دوى (لا إله إلا الله) ووابي، کله یې چې ووبل نو زما خڅه یې څېلې وښي او خپل مالونه وسائل مګر په حفة سره» نو ابوبکر صديق فرمایل: ايا زکات د الله تعالى له حکمونو خڅه ندی، قسم په الله که دوى زما خڅه یو وزګوري - د وزې بچي چې یو کال یې پوره کري وي او په دويم کال ورداخڅل شوی وي - منع کري چې دوى به رسول الله - صلي الله عليه وسلم - ته ورکاوه نو زه په رسه د منع کولو له امله وچنگنکيرم. نو عمر ووبل: هغه مهال زه پوه شوم چې الله - تعالى - د ابوا بکر سينه جكري ته پرانيسنۍ ده نو زه پوه شوم چې هغه حق دي، او صحابه کرامو - رضي الله عنهم - یې پدې کي پيرويو وکري، نو د مرتدېينو سره تر هغه پوري وچنگنکيل تر خو یې اسلام ته راواړخول او هغه خوک یې مرتد پاڼي کېدل چې په مرتد پاڼي کې د سنت په تعظيم او پري د عمل کولو په وجوب ستر دليل پروت دي، همدا رنګه یوه نيا (جده) صديق - رضي الله عنه - ته راغله او د خپل ميراث په اړه یې تري پوبنټه کوله نو هغه ورتنه وفرمایل: د الله په کتاب کي ستا لپاره هېڅ شې نشته، او زه پداسې څه نه پوههريم چې رسول الله - صلي الله عليه وسلم - به درته په کوم شي پريکره کري وي، او زه به له خلکو خڅه - پدې اړه - پونټنه وکرم. بیا هغه - رضي الله عنه - له صحابه کرامو خڅه پونټنه وکره، نو څینو یې په وراندي ګواهي ورکره چې رسول الله - صلي الله عليه وسلم - نيا ته (د ميراث) شپرمه برخه ورکري ده او پدې یې ورتنه فيصله کري ده، او عمر - رضي الله عنه - به څېلو مامورينو ته توصيه کوله چې دخلکو تر منځه د الله په کتاب پريکره وکري، که چېرته قضيء د الله په کتاب کي و نه مومني نو د رسول الله - صلي الله عليه وسلم - په سنت سره دی ترسه کري. او کله چې خلکو ته د سقط (په بشئي باندي د تيري له امله د ماشوم ضایعه کولو) کي ستوزنه پیدا شو، نو له صحابه کرامو - رضي الله عنهم - خڅه یې پوبنټنه وکره، نو محمد بن مسلمه او مغیره بن شعيبة - رضي الله عنهم - یې په وراندي ګواهي ورکره چې رسول الله - صلي الله عليه وسلم - پدې کي د دېت په حيث د ډو پنایسته غلام او یا پنایسته وینځي د ورکولو پريکره کري ده، نو ده - رضي الله عنه - هم په همدي پريکره وکره. همدا رنګه یې د سنت له مخي په ولید بن عقبه باندي د شرابو د څېلنو له امله د د جاري کولو حکم وکر او کله چې علي -رضي الله عنه - ته خبر ورسيده - چې عثمان -رضي الله عنه - د حج تمنع نه منع کوي، علي -رضي الله عنه - د حج او عمری یوهای احرام وترلو، او وېي فرمایل: د رسول الله - صلي الله عليه وسلم - سنت به د هېقا د وينا له امله پري نږدم، او کله چې په ابن عباس - رضي الله عنهم - باندي څېلنو خلکو د حج د منعي په اړه د ابوبکر او عمر - رضي الله عنهم - په ویناواو استدلال وکر چې هغوي حج او عمره سره نه جلا کول يعني په یو احرام کي یې دواره کول، - او ابن عباس یې تر منځه متعه (له احرام خڅه وتل واجب ګنل) نو ابن عباس و فرمایل: نودي ده چې له اسمان خڅه درباندي تيري راواړيرې؛ زه وایم: رسول الله - صلي الله عليه وسلم - فرمایل دي او تاسو وایي چې ابوبکر او عمر ویلي دي، نو کله چې د ابوبکر او عمر د وينا له امله د سنت په پربېندولو د سزا وېره شته نو د هغه چا به څه حال وي چې له هغوي بشکته د نورو خلکو د وينا له امله او یا یوازې د خپلې راي او اجتهاد په خاطر یې مخالفت کوي، او کله چې څېلنو خلکو د عبد الله بن عمر - رضي الله عنهم - سره د څېلنو سنتو په اړه مخالفت وکر نو عبدالله ورتنه ووبل: آيا مونږ ته د عمر په پيرويو امر شوي که د سنت په پيرويو باندي؟ او کله چې یو سري عمران به حصين -رضي الله عنهم - ته ووبل: مونږ ته د الله له کتاب خڅه بیان وکره پداپسي حال کي چې غهه ورتنه له سنت خڅه بیان کاوه، نو هغه - رضي الله عنه - په غصه شو او یې فرمایل: بېشکه سنت د الله تعالى د کتاب نفسيير دي او که چېرته سنت نه وای نو پدې به نه پوههيدو چې ماسپېښين خلور رکعته، مابشام درې رکعته او سهار دوه رکعته دي او د زکات د احکامو په تفصيل به نه پوههيدو او داسي نور احکام چې په سنتو کي په الله قسم دی چې منع به یې کرو. او عبد الله بن المغفل المزنی - رضي الله عنه - چې د یغمېبر - صلي الله عليه وسلم - له صحابه و شخه دی، کله یې چې یو څېلوان ولید چې تيري یې ویشتلي نو ادي کار خڅه یې منع کر او ورتنه یې ووبل چې: رسول الله - صلي الله عليه وسلم - له تېرو ورولو خڅه منع فرمایل دي او داسي یې ویلي دي چې - په تېرو ویشتلو - خو نه بنسکار کريدي او نه پري دېښمن ضربه وینې مګر غابن ماتوي او سترکه رندوي، نو یو څه وخت وروسته یې بیا ولید چې تيري یې ویشتلي نو وېي وېل: قسم په الله که هېڅ خنري درسره وکرم، زه درته وایم چې رسول الله - صلي الله عليه وسلم - له تېرو ویشتلو منع کري ده او ته یې بیا ولی؟ او بېهقي د جليل القدر تاباعي، ابوبالسخناني خڅه روایت کري دی چې هغه فرمایل دي: (کله چې دي یو سري ته سنت بیانول او هغه درته ووبل چې دا پرېریده او له قران خڅه راته بیان وکره، نو یوه شه چې دا سري ګمراه دي)، او اوزاعي - رحمه الله - فرمایل دي: (سنت د کتاب په اړه قضاووت کوي، مطاقې مقيدي یا - یې په اړه - په هغه حکمونو سره (پريکره کوي) چې په قران کي نه وي ذکر شوي لکه خرنګه چې الله تعالى فرمایل دي: (وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ لِتُبَيَّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ) (او مونږ ته ذکر (وحى) نازل کري دی، د دی لپاره چې ته خلکو ته هغه څه بنه واضحه کري چې دوي ته نازل کري شوي دي او د دی لپاره چې دوى بنه فکر وکري). او وراندي د رسول الله - صلي الله عليه وسلم - وینا تېره شوه چې: «أَلَا إِنِّي أَوَّلَتُ الْكِتَابَ وَمُتَلِّهٌ مَعَهُ» خيردار اوسي چې ماته قران او په څېر یې یو بل څه راکړل شوي دې؟ بېهقي له عامر الشعبي - رحمه الله - خڅه روایت کوي چې غهه څېلنو خلکو ته ووبل: (ېقينا چې تاسو لدي امله هلاک شوي چې اثار مو پربېندول، (له اثارو) خڅه یې موخه صحيح احاديث وو)، همدا رنګه بېهقي له اوزاعي خڅه روایت کري چې هغه - رحمه الله - څېلنو ملګرو ته ووبل: (کله چې درته د رسول الله - صلي الله عليه وسلم - خڅه یو حدیث ورسید، نو پام کوه چې په بل څه ونه غږيرې، حکه چې رسول الله - صلي الله عليه وسلم - د الله تعالى - له لوري رسونکي دې). بېهقي د لوی امام سفيان بن سعيد الثوري - رحمه الله - خڅه روایت کري دی چې هغه فرمایل دي: (ېقينا تول علم؛ په اثارو پوهه کي دې)، او مالک - رحمه الله - فرمایل دي: (مو تول - پا د بل چا خبری لره - ردونکي یو او یا زمونږ خبره د بل

چا لخوارد کیری مگر د دی قبر خاوند او در رسول الله - صلی الله عليه وسلم - قبر ته بی اشاره وکره). او ابو حنفه - رحمه الله - فرمایلی دی:

(کله چی حدیث در رسول الله - صلی الله عليه وسلم - خخه راغلی و سلم - خخه کوم صحیح روایت کر او بیا بی و انخلم، نو زه تاسو شاهد گرخوم چی زما عقل تالی دی) هرکله چی ما له رسول الله (صلی الله عليه وسلم) خخه کوم صحیح روایت کر او بیا بی و انخلم، نو زه تاسو شاهد گرخوم چی زما عقل تالی دی).

او هغه رحمه الله- همدا رنکه ویلی دی: (کله می چی بیوه وینا وکره او پر خلاف بی در رسول الله - صلی الله عليه وسلم- خخه حدیث وو نو زما وینا په دیوال وولئی). او امام احمد بن حنبل - رحمه الله- حبیو ملکرو ته وویل: (نه زما تقليد کوه او نه د مالک تقليد کوه او نه د شافعی، او له هغه خای خخه اخیستل وکره چی مونبر تری اخیستل کری دی) او هغه - رحمه الله - همدا رنکه فرمایلی دی: (زه هغه خلکو ته حیران شوم جی در رسول الله صلی الله عليه وسلم- خخه بی صحیح اسناد پیژنلی دی بیا هم د سفیان پسی خی، حال دا چی الله سببانه- فرمایلی دی: **﴿فَلَيَحْذِرُ الَّذِينَ يُخَالِقُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾** [نو هغه کسان دی وپربری چی د هغه (رسول) له حکم نه مخالفت کوی، له دی نه چی دوی ته خه افت ورسپری، یا دوی ته دپر دردونکی عذاب ورسپری]. فرمایی: آیا پوهیری چی فتنه خه ده؟ فتنه شرک دی، کیدی شی کله چی در رسول الله - صلی الله عليه وسلم - خینی وینا رد کری او په زره کی بی بیوه انحراف راشی نو هلاک به شی)، بیهقی له مجاهد بن جبر خخه روایت کوی چی هده د الله تعالى دی وینا په اره فرمایلی دی: (**﴿فَإِنْ تَنَازَعْ عَنْهُ فِي شَيْءٍ فَرْدُوا إِلَيْهِ اللَّهِ وَالرَّسُولِ﴾** [نو که چبری تاسو په خپل کوی دی خخه شی به باره کی هم نزاع (جگره او اختلاف) وکری، نو هغه (شی) الله او د هغه رسول ته وکرھوی] [رمایی: الله تعالى ته رجوع کول د هغه کتاب ته رجوع کول دی، او رسول ته رجوع کول د هغه سنت ته رجوع کول دی)، بیهقی له زهری - رحمه الله - خخه روایت کوی چی هغه فرمایلی دی: (زمونبر پخوانیو علماور به ویل چی د سنتو پیرروی کول نجات دی). او موقف الدین ابن فدامه - رحمه الله - په خپل کتاب روضة الناظر کی د حکمونو د اصولو په اره فرمایلی دی چی: (او له دلایلو خخه دویم اصل در رسول الله - صلی الله عليه وسلم - سنت دی، او در رسول الله - صلی الله عليه وسلم - وینا حجت دی، هکه چی معجزه د هغه په ربنتیولی، او د الله تعالی - د هغه په پیرروی امر کری او د هغه له مخالفت خخه بی خبرداری ورکری دی). وینا پای ته ورسیده. او حافظ این کثیر - رحمه الله - د الله تعالی - د دی - د الله تعالی - د هغه په تقسیر کی فرمایلی دی: **﴿فَلَيَحْذِرُ الَّذِينَ يُخَالِقُونَ عَنْ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾** [نو هغه کسان دی وپربری چی د هغه (رسول) له حکم نه مخالفت کوی، له دی نه چی دوی ته خه افت ورسپری، یا دوی ته دپر دردونکی عذاب ورسپری]. (عنی د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - سنت او قانون دی، نو وینا او کرني د هغه په وینا او کرنو باندي تلل کیری، نو کوم چی ورسره موافق وي هغه مثل کیری او کوم چی ورسره مخالف وي هغه بی په وینونکی مردود دی اگر که وینونکی بی هر خوک وي). لکه خرنگه چی په صدیحینو او نورو کی له رسول الله - صلی الله عليه وسلم - خخه ثابت دی چی هغه فرمایلی دی: «منْ عَمِلَ عَمَلًا لِيَسْ غَلِيْهِ أَمْرُنَا هَفَوْ رَدَ» خوک چی بی عمل وکری چی زمور حکم پری نه وي، هغه مردود دی «يعنى هغه خوک دی وپربری او خان دی وساتی چی په بشکاره او پته د رسول د شریعت مخالفت کوی: (أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ) چی دوی ته به خه افت ورسپری. یعنی دوی په زیرونکی بی بد کفر، نفاق او بدعت خخه وي. (أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ) (با دوی ته دپر دردونکی عذاب ورسپری) يعني په دنیا کی په ورژلو، حد پری جاري کېبلو، زندانی کېبلو او داسی نورو سره، لکه خرنگه چی امام احمد روایت کری دی وابی: مونبر ته عبد الرزاق حدیث بیان کر، هغه وابی: مونبر ته عمر حدیث بیان کر له همام بن منبه خخه چی فرمایلی دی: دا هغه خه دی چی هغه دی بیهوریه بیان کری دی چی: رسول الله - صلی الله عليه وسلم - فرمایلی دی: «زمما او ستاسو مثل د هغه سري په خبر دی چی اور بی بل کری وي نو کله بی چی شاوخوا روبنانه شی پتکان او دا حیوانات چی په اور کی لوپری پری راتوی شی نو هغه بی ورڅه منع کوی خو هغوي پری غالب شی او خان پکی ورغورھوی، نو همدا زما او ستاسو مثل دی چی زه مو له اور خخه راکھرخوم او درته وایم چی له اور خخه - زما لور ته راشی - خو تاسو راباندی غالب شی او خان پکی وغورخوی» دواړو د عبد الرزاق له حدیث خخه روایت کری دی او سیوطی - رحمه الله - په خپلله رساله: مفتاح الجنة في الاحتجاج بالسنة کی داسی فرمایلی دی: پوه شی - الله دی پر تاسو رحم وکری - خوک چی د رسول الله - صلی الله عليه وسلم - د حدیث له حجیت خخه انکار وکری - که هغه قولی یا فعلی چی په اصولو کی په پیژنل شوو شرطونو برایر وي نو هغه کفر وکر او د اسلام له دائزی خخه ووت او له یهودو او نصاراو سره به راپورته کیری او یا له هغوي کافرو دلو سره چی الله بی وغواری. وینا پای ته ورسیده. او له صحابه کرامو، تبعینو او له هغوي خخه وروسته د اهل علمو خخه د سنتو د تعظیم او پری د عمل کولو او د هغه له مخالفت خخه دخان ساتلو په اره دپر زیات آثار راغلی دی او زه هيله لرم چی هغه خه چی مونبر له آیتونو، حديثونو او آثارو خخه یاد کول د حق غوبښتونکی لیاره کافي او قانع کونکی وي، او مونبر له الله تعالی خخه عوارو چی مونبر او نولو مسلمانو ته د هغه کار توفيق راکری چی هغه پری راضی کیری او د هغه د غضب له اسبابو خخه پری ڦغورل کیريو او مونبر ټولو ته د هغه مستقیمه لار وشنابی، بیشکه چی هغه اور یدونکی او نوردي دی. وصلی الله عليه وسلم على عبده ورسوله، نبینا محمد وعلى آله وأصحابه وآتباعه باحسان. عبد العزیز بن عبد الله بن باز - رحمة الله -